

Bence Lajos

Rembrandt-kiállítás a Lendvai Vár-Galériában

A lendvai galéria az elmúlt években a kisváros képzőművészeti menedzsmentjét jóval meghaladó erőbedobással, a művészeti diplomáciát és a kedvező szeljtárást is kihasználva, világhírű képzőművészeti tárlatok, remekművek hazai bemutatását tette lehetővé. A siker részben a lendvai vezetésnek, elsősorban Gerics Ferencnek, a Vár-Galéria igazgatójának agilitása folytán a Péccsel, illetőleg a Baranya megyével létesített, a barátin túlmutató kapcsolatnak, valamint Lendva és a baranyai megyeszékhely között létrejött önkormányzati szintű kapcsolatnak köszönhető, utóbbi Európai Kulturális Fővárosaként több kiállítás és egyéb bemutató rendezvény (pl. a Vasarely- és a Zsolnay-) közvetítésében is segédkezett. A magyar művek mellett az említett jó viszonyoknak köszönhetően a Kokoschka- és a Mucha-kiállítások is Lendván kötöttek ki, különösen érdekes az előbbi, akinek Rippl-Rónaival való közös frontszolgálata, az I. világháború idején, külön figyelmet kapott. A múlt évben nyugalomba vonuló Gerics Ferenc azonban közelkétévtizedes vezetői pályafutásakorán a fővárosi képzőművészeti intézményekkel is jó kapcsolatot alakított ki. A OSZK-val együttműködve a 16. századi Alsólendván nyomtatott könyvek reprint kiadásával jeleskedett, a Nemzeti Galériával ápoló szakmai együttműködés hozadéka a Zala-életmű múzeumi raktárakban porosodó gipszmintáinak bronzban való kiöntése, valamint – talán az eddigi leglátogatottabb, közönségsikert hozó tárlat – a japán erotikus fametszetek és nyomatok, a Shunga lendvai bemutatása.

A szlovén képzőművészeti élet zártsága, túlságosan is saját értékei felé orientáltsága miatt, Ljubljana művészetkedvelő közönsége Graz és Bécs helyett Lendvára figyelt, de rengeteg látogató érkezett a szomszédos megyékből is, főleg Zalából és Vasból, és nem volt ritka jelenség egy-egy székesfehérvári, illetve veszprémi csoportos látogatás sem.

Az új vezető, Lázár Beáta igazgató, munkatársaival, a Gerics által megfogalmazott törekvések követésére vállalkozott, amikor a lendvai Vár-Galéria 2012. évi tervében, a bécsi Künstlerhaus közvetítő szerepét kihasználva, Rembrandt Harmenszoon van Rijn holland festőóriás 63 rézkarcának kiállítását vette tervbe.

A program idén április végén valósult meg: a Rembrandt-kollekció szeptember végéig lesz megtekinthető Lendván, a rézkarcok restaurálási munkálatai miatt hosszabb ideig szünetel majd kiállításuk.

A kiállított Rembrandt-rézkarcok történetét Paul Rachler, a Künstlerhaus levéltár vezetője osztotta meg a megnyitón szép számban megjelent közönséggel: e szerint a műgyűjtemény Aloisa Ranftl, Johann Ranftl festő özvegye hagyatékaként került az Osztrák Képzőművészek Egyesülete tulajdonába 1868-ban. Miként a kor sok más festője, Ranftl is a 17. századi holland festészet és rézkarc mestereihez fordult példáért. Nem tudni, kitől szerezte a 63 eredeti Rembrandt-nyomatot, a néhány kortárs másolatot és friss fénynyomatot. Ma úgy tűnik, a Künstlerhaus sokáig nem döbbsent rá a gyűjtemény jelentőségére, így a rézkarcok a

két világháborút a Künstlerhaus és az Albertina trezorjában vésztették át, s a közönség csak száz évvel az adományozás után, 1968-ban láthatta először. Azóta a világban már számos helyen megcsodálhatta a közönség a gyűjteményt. A 17. századi rézkarcok viszont nem alkalmasak gyakori utaztatásra, ezért meglehet, hogy a lendvai kiállítás után hosszabb ideig nem kerülnek nagyközönség elé.

Rembrandt a rézkarcokon bibliai jeleneteket, mitológiai alakokat ábrázol, de megörökíti a mindennapi életet, illetve a távoli vidékek embereinek vallási és a hitbéli szokásait, hagyományait is. Legtöbb rézkarcra több változatot élt meg és különböző fázisokon ment keresztül. Az új változatot gyakran csak néhány vonal hozzáadása jelenti. A Künstlerhaus-gyűjtemény rézkarcainak legnagyobb része a befejezettek közé tartozik, bár van közöttük néhány félbe maradt is, ami a tökéletességig csiszolt és aprólékosan megmunkált „karcoktól” jelentősen eltér. Máshol a „durvább véset” mintha idegen kéz beavatkozását jelezné.

A művészről, mint a 17. század legnagyobb holland képzőművésze, kimagasló egyéniségéről a kiállítás-megnyitón Jos Douma, a Holland Királyság szlovéniai nagykövete szólt. Elsőként elismerését fejezte ki a lendvai Galéria-Múzeumnak és a Künstlerhausnak a kiállítás megrendezéséért, kiemelve az időpont kiválasztását, mely azért is szerencsés, mert a holland királynő szintén áprilisban nyitotta meg a felújított Rijksmuseumot, mely a Rembrandt-művek legnagyobb gyűjteményét tudhatja magáénak. Emellett a múzeum tavaly jelentette meg a Hollstein-sorozat hét új kötetét, melyet teljes egészében a közismert Rembrandt-nyomatoknak (315 rézkarc több mint 18 ezer nyomata) szentelték.

A kiállítást Anton Balažek, Lendva Község polgármestere nyitotta meg, hangsúlyozva az ilyen nagyszabású kiállítások, képzőművészeti események jelentőségét Lendva és a szélesebb térség kulturális életében. „Lendva arculatának éppen a kultúra, a kulturális örökség és a képzőművészeti hagyomány az egyik fontos minőségi pontja, kiváló földrajzi fekvése pedig lehetővé teszi, hogy eljuttassa a kis, de ugyanakkor mégis jelentős település szerepét.”

Rembrandt-magyarázatok Balažic-csal

A Múzeumok Világnapja alkalmával Janez Balažic, a Maribori Egyetem Pedagógiai Karának tanára, múzeumi tanácsos és művészettörténész kalauzolta az érdeklődőket a Lendvai Vár-Galéria Rembrandt-kiállításán, amelyre Ljubljanából is jöttek érdeklődők. Balažic egy közel két évtizedes Gálics Istvánnal történt megismerkedés kapcsán, eljátszott a gondolattal: amennyiben a kiváló lendvai grafikus, mint vendéglátót fogjuk fel, vajon eljön-e az idő, amikor a nagyszerű lendvai grafikus vendégül látja a holland művésztszadalmat, pl. Amsterdamban, vagy másutt?

Ezt követően a szakember az életrajzi kitételek tisztázásába fogott, kiemelve a nagy művész érvényesülésének a nehézségeit, a sikeres évtizedeket, a művész pazarló életvitelét, mikor szinte minden pénzét felélve nyomorba jutott, s végül a teljes elesettségben, szörnyű körülmények között történt halálát.

Rembrandt életében, szinte egész pályafutása során, művészetének diadalra jutásában, főleg az amszterdami években – nagy szerepe volt a nőknek. Előbb csak a családtagoknak, a feleségnek, később a szerelmeknek és szeretőknek, amelynek hatása képein és még inkább a rézkarcokon is megmutatkozik. A hol diszkrétan, hol pedig nagyon is nyíltan ábrázolt szerelmi helyzetek, buja női alakok túlfűtött, fűledt erotikája ma is elkápráztatja a közönséget.

Balažic a zsidó és keresztény kultúrával való foglalkozást, a bibliai jelenetek elmélyült tanulmányozását emelte ki, s végül a rézkarc-eljárással készült, fekete-fehér (fény-árnyék) technika finomságát méltatta. A képek hosszadalmas, aprólékos kidolgozás közben, művészetének csúcán a filozofikus gondolatiság, s vele együtt képeinek tartalmi „mélysége” is erőteljessé vált. Nem így a korai és a késői rézkarcokon, ahol szinte érezni lehet a gyenge és „alultáplált” gondolat erőtlenségét.

A képről-képre történő kalauzolás sok egyéb apróságra is ráirányította a közönség figyelmét, melynek révén betekintést nyerhetett a nagy holland festő és grafikus stílusának titkaiba, különleges tehetségének működésébe. Az előreláthatólag

ismét nagy érdeklődésnek örvendő kiállítás az intézet számára anyagilag sikert ígér, ami a válságos időkben nem lehet közömbös. Nem beszélve arról, hogy a jövőben a galéria a vár helyiségeinek rossz állapota és a felújítási munkálatok miatt, remélhetőleg csak rövidebb időre, a vár alatt lévő polgári iskola helyiségeibe költözik majd át. Végezetül a tavalyi évben 40. évfordulóját ünneplő Lendvai Művésztelep kapcsán Franc Obal, valamint Kostyál László művészettörténészek elmondták:

a Lendvai Vár-Galéria Szlovéniában, főleg bronzöntő művésztelepeivel, nagyszabású kiállításprojektjeivel az ismertebb galériák közé lépett elő, s nem túlzás azt állítani, hogy Maribor megkerülésével a fővárosi (Moderna) és a tenger melléki (Piran) vezető galériák nyomába lépett. Hasonlóképpen a Pannon régióban is kivételes helyet és rangot vívott ki magának, melyet a magyar központi kulturális intézmények is támogatásukkal ismernek el.

